
ФОРМУВАННЯ ESG-ЗВІТІВ ЗА СТАНДАРТАМИ GRI: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Селецька Дар'я

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-539-6-35>

ВСТУП

Дотримання принципів сталого розвитку вже давно стало невід'ємною частиною діяльності переважної більшості українських підприємств, тож національний бізнес все більше підлаштовує свої господарські операції під вимоги суспільства та виклики навколишнього середовища. Однак формування статусу «соціально-відповідальний» передбачає не тільки звітування щодо дотримання «соціального контракту» та збереження довкілля, а й, не менш важливо, щодо прозорості та ефективності стратегії управління підприємством.

ESG-звітність – «це вид нефінансової звітності у сфері сталого розвитку (або підвид звіту зі сталого розвитку), який формується з метою надання інвесторам інформації щодо нефінансових аспектів діяльності підприємства через висвітлення відповідних показників, пов'язаних з екологічними ризиками, соціальною відповідальністю та корпоративним управлінням»¹. Формування такої звітності за стандартами Глобальної ініціативи зі звітності (GRI – «Global Reporting Initiative») змушує суб'єкти господарювання проводити аналіз своєї діяльності на предмет функціонування відповідно до цілей сталого розвитку та постійного самовдосконалення².

Вважаємо, що до реалізації всіх завдань, зазначених Стратегією запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку, охопленої розпорядженням Кабінету міністрів України від 18 жовтня 2024 р.

¹ Селецька Д.О. Поняття «ESG-звітність» у концепції сталого розвитку. Колективна монографія «Обліково-аналітичне забезпечення менеджменту економічних систем: проблеми і шляхи розвитку» за редакцією проф. Петра Куцика та проф. Ігоря Яремка. 2024. С. 406. URL: <https://oaz.conf.lviv.ua/materialy/>.

² Селецька Д.О. Нормативне регулювання формування звітності зі сталого розвитку. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2024. Вип. 2(58). С. 60. URL: [https://doi.org/10.26642/pbo-2024-2\(58\)-58-66](https://doi.org/10.26642/pbo-2024-2(58)-58-66).

№ 1015-р³, вітчизняні підприємства вже мають сформувати навички з ESG-звітності, застосовуючи найпопулярніші наразі стандарти GRI. З 2021 року GRI офіційно підтримує технічну роботу з розробки ESRS через угоду про спільне створення з EFRAG, тож постійні зусилля на підтримку узгодження ESRS і GRI означитимуть, що компанії зможуть звітувати відповідно до стандартів ESRS і GRI в одному звіті⁴, тож складнощів у суб'єктів господарювання, що звітують за стандартами GRI при переході на звітування за ESRS не виникне.

Зокрема, важливим є чутке розуміння висвітлення управлінського аспекту (G – «governance») у ESG-звіті, які є однією з трьох його ключових складових. Підприємства мають розуміти, що даний аспект передбачає інформування не тільки про структуру керівництва, а й про потенційні конфлікти інтересів, антикорупційні заходи, співпрацю з контрагентами та інші політики належного управління, інформування про які може допомогти залучити інвесторів та вберегти підприємство від можливих маніпуляцій у ЗМІ або навіть санкцій. Наприклад, у серпні 2019 року організації, орієнтовані на сталий розвиток, закликали управлінців великих американських підприємств «зосередитися на забезпеченні переваг для всіх заінтересованих сторін, а не в основному на отриманні прибутку для акціонерів».⁵ Це призвело до того, що 180 генеральних директорів, які брали участь у круглому столі, підписали зобов'язання, щодо зосередження на висвітленні «загальних перевагах для клієнтів, співробітників, постачальників і спільнот разом з акціонерами» щодо вирішення проблем, пов'язаних з управлінням змін у навколишньому середовищі.⁶

Підсумовуємо, що дане дослідження спрямоване на опис механізмів складання ESG-звітності відповідно до стандартів GRI та розробку рекомендацій порядку висвітлення управлінського аспекту у відповідних звітах, оскільки це критично важливо для забезпечення конкурентоспроможності бізнесу в Україні.

³ Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1015-2024-p#Text>.

⁴ GRI – European Commission signals ESRS alignment with GRI. URL: <https://www.globalreporting.org/news/news-center/european-commission-signals-esrs-alignment-with-gri/>.

⁵ Harrison J. S., Phillips R. A., Freeman R. E. On the 2019 Business Roundtable «Statement on the Purpose of a Corporation». Journal of Management. 2019. Vol. 46, no. 7. P. 1223–1224.

⁶ Governance in ESG Reporting. URL: <https://www.ul.com/insights/governance-esg-reporting>.

1. Підготовка підприємства до ESG-звітності

Етап 1. Робота з людським капіталом. Перший етап впровадження практик складання ESG-звітності вимагає: формування групи кваліфікованих кадрів для роботи зі стандартами та інформацією, що буде використана у звітності; налагодження багатоканальної системи комунікації між усіма ланками, які будуть залучені у процес формування ESG-звіту; забезпечення підвищення рівня обізнаності робочої групи щодо чинних вимог GRI та запитів заінтересованих сторін.

Формування робочої групи – це залучення керівництва та ключових відділів підприємства до процесу складання ESG-звіту на основі вимог Глобальної ініціативи зі звітності, що паралельно супроводжується розробкою графіку процесу впровадження практик звітування зі сталого розвитку.

Вважаємо, що основний масив робочої групи повинні складати представники тих підрозділів підприємства, які можуть надати, згрупувати, достовірно висвітлити інформацію, що стосується «трьох стовпів» ESG-звітування (довкілля, соціальна сфера та корпоративне управління) та фінансового становища суб'єкта господарювання (табл. 1).

Таблиця 1

Відділи підприємства, які можуть бути відповідальними за збір та опис даних в процесі звітування

Структурний відділ	Функції, що виконує	Роль у процесі звітування
Фінансова/бухгалтерська служба	Ведення бухгалтерського обліку підприємства та здійснення аналізу його фінансового стану	Збір та перевірка фінансових даних підприємства за результатами його діяльності, пов'язані з суттєвими темами, визначеними для формування ESG-звітності
	Постійний контроль за понесеними витратами на управління енергоресурсами та утилізацію відходів	Збір та перевірка даних про витрати, пов'язані з екологічною відповідальністю та соціальними ініціативами
Відділ безпеки та охорони праці	Розробка та донесення до усіх працівників норм охорони праці та безпеки життєдіяльності на робочому місці	Збір та надання даних про нещасні випадки на робочих місцях, професійні захворювання, забезпечення гідних умов праці та управління відповідними ризиками на робочому місці

Продовження таблиці 1

	Здійснення моніторингу та формування звітів щодо виконання вимог техніки безпеки на підприємстві	Забезпечення відповідності даних щодо охорони праці нормам стандарту GRI 403 «Охорона праці та безпека» та підготовка відповідних розділів ESG-звіту
Відділ екології	Розробка та реалізація політик з питань охорони довкілля і раціонального використання природних ресурсів	Збір та надання даних про викиди, що утворились в результаті діяльності підприємства, використання природних ресурсів, обсяги відходи, вплив на біорізноманіття тощо
	Проведення екологічних аудитів підприємства та оцінок його діяльності	Підготовка інформації для розділів звіту, що стосуються екологічних показників відповідно до визначених тематичних стандартів
HR (відділ кадрів)	Управління людським капіталом підприємства, моніторинг його змін та розвитку	Збір та систематизація даних про працівників підприємства щодо обсягів зайнятості та заходів, організованих для навчання, розвитку та підвищення кваліфікації
	Забезпечення дотримання підприємством політики гендерної рівності, недискримінації, інклюзії та соціальної рівності	Збір та систематизація даних щодо рівності можливостей усіх співробітників (наприклад, статистичні дані щодо розподілу працівників за статтю, рівня зайнятості жінок, різниці в оплаті праці між різними групами працівників; опис механізмів подання скарг на випадки дискримінації; опис програм та ініціатив з питань інклюзії та недискримінації тощо)
Юридична служба	Моніторинг та підтримка діяльності підприємства в частині відповідності нормам чинного законодавства	Перевірка на відповідність усіх аспектів звітування стандартам та вимогам законодавства, включаючи антикорупційні заходи
	Надання правових консультацій працівникам підприємства щодо можливих спірних питань та ризиків професійної діяльності	Збір даних про корупційні ризики, юридичні аспекти діяльності, підготовка рекомендацій для відповідності етичним стандартам

Продовження таблиці 1

Відділ цифрової підтримки (ІТ)	Впровадження та налаштування інформаційних систем та цифрових модулів	Автоматизації збору та систематизації інформації для повноти збереження та точності передачі даних
	Забезпечення збереження та безпеки даних та конфіденційності інформації	Підтримка інформаційної інфраструктури для ефективного управління даними, їх інтеграції у звіт та усунення загроз інформаційній безпеці
Відділ маркетингу / зв'язків з громадсь- кістю	Налагодження системи внутрішньої комунікації та формування системи зовнішніх зв'язків	Маркетингова «упаковка» (оформлення) та публікація ESG-звіту, забезпечення доступності інформації для усіх заінтересованих сторін через різні канали комунікації
	Постійна взаємодія із заінтересованими сторонами та залучення громадськості до співпраці	В частині забезпечення прозорості звітування та принципу підзвітності – налагодження зворотного зв'язку зі стейкхолдерами, збір первинної інформації для визначення суттєвих тем, проведення презентацій та комунікаційних заходів на етапах підготовки до формування звітності та безпосереднього звітування

Джерело: сформовано автором

Варто зазначити, що представлений перелік відділів підприємства, їх функцій та ролей в процесі ESG-звітування не є остаточним, однак може слугувати прикладом при виборі учасників робочої групи та визначенні їх можливих впливів на ESG-звітність. При цьому не варто забувати про залучення управлінського апарату у складі робочої групи до процесу складання звітності, оскільки керівництво забезпечує ресурсну підтримку та затверджує стратегічні рішення. Додатково, рекомендовано обрати особу (або кілька осіб), відповідальну за загальну координацію процесу вивчення стандартів GRI та формування ESG-звітності, моніторинг цих процесів та комунікацію між усіма пов'язаними службами та відділами.

Проведення навчань для робочої групи – система заходів з підвищення рівня обізнаності щодо загальної концепції сталого розвитку, його цілей, а також вимог GRI у звітуванні; підвищення кваліфікації співробітників підприємства, яке передбачає проходження

практичних тренінгів, інтенсивів та навчальних курсів у розрізі оволодіння навичками формування ESG-звітності за стандартами Глобальної ініціативи зі звітності.

Оскільки рекомендуємо вітчизняним підприємствам звітувати за GRI, то найкращим варіантом для робочих груп є освіта від GRI Academy – спеціальної навчальної платформи для професіоналів у сфері сталого розвитку, що передбачає доступ до курсів, присвячених останнім розробкам у сфері сталого розвитку. Каталог GRI Academy включає: програму професійної сертифікації GRI; спеціалізовані курси зі звітності за стандартами GRI; курси зосереджені на конкретних темах сталого розвитку, таких як податки чи біорізноманіття; курси зі звітності, включаючи стандарти ESRS та ISSB; спрямований на підготовку до проведення аудиту або впровадження процедур підтвердження даних та звітів⁷.

Однак навчання не може і не повинно обмежуватись тільки зазначеним джерелом. Наприклад, рекомендуємо підприємствам проводити інтенсивне навчання стандартам GRI – детальне вивчення кожного окремого стандарту, його вимог та прикладів застосувань. На практиці це можливо реалізувати через залучення представників підприємств, які вже формують ESG-звітність за вимогами Глобальної ініціативи зі звітності. Іншим варіантом підвищення рівня кваліфікації робочої групи з формування звітності зі сталого розвитку є проходження практичних тренінгів з моделюванням реальних сценаріїв збору даних та розробки звітів, з подальшою оцінкою знань.

Залучення заінтересованих сторін – частина етапу роботи з людським капіталом, яка передбачає організацію зустрічей та налагодження зворотного зв'язку із ключовими стейкхолдерами (інвестори, постачальники, громадські організації, клієнти, працівники підприємства тощо) на усіх етапах роботи з ESG-звітністю.

Активне залучення стейкхолдерів необхідне, перш за все, при визначенні суттєвих тем для звітування. Подібна співпраця може проводитись багатьма способами – засіданнями круглих сторін, зустрічами тет-а-тет з кожним окремим стейкхолдером, онлайн-конференціями тощо. Зауважимо, що визначення каналів і методів регулярної комунікації із заінтересованими сторонами необхідне не тільки для збору необхідних даних, а й для інформування про прогрес у звітуванні та впровадженні стандартів GRI.

Пропонуємо використовувати анкету, що допоможе опитуваним зорієнтуватись, яку саме інформацію підприємство хоче отримати для формування ESG-звіту. Крім того, такий опитувальник допоможе

⁷ Welcome to the GRI Academy. URL: <https://www.globalreporting.org/academy/home/>.

відслідковувати реакцію заінтересованих сторін на опубліковані звіти та зібрати дані для подальшого поліпшення звітності.

Робота з даними для ESG-звіту – та частина взаємодії з людським капіталом, яка передбачає формування та впровадження внутрішніх протоколів зі збору, валідації та зберігання інформації, необхідної для звітування у сфері сталого розвитку. Цей процес повинен бути постійним: на етапі формування інформації про загальні розкриття, при визначенні суттєвих тем, під час формування звіту та навіть після його публікації – відгук від заінтересованих сторін є необхідним, оскільки допомагає зробити підзвітну інформацію достовірною та неупередженою.

Етап 2. Проведення стандартів звітування. Другий етап впровадження практик складання ESG-звітності вимагає: формування остаточного переліку суттєвих тем та ідентифікацію потенційних ризиків та можливостей для подальшого вибору тих стандартів GRI, які можуть бути застосовані під час складання звіту та збору даних.

Процес визначення суттєвих тем передбачає застосування алгоритму, пропонуваного Глобальною ініціативою зі звітності та представленого на рис. 1., тобто: проведення попереднього аналізу діяльності підприємства, оцінка ризиків і можливостей в його діяльності, взаємодія зі стейкхолдерами, і, звичайно, розстановка пріоритетів серед пропонованих розкриттів. Варто врахувати, що весь цей процес повинен супроводжуватись дотриманням норм Стандарту GRI 3 «Суттєві теми».

Рис. 1. Алгоритм визначення суттєвих тем

Джерело: перекладено зі стандарту GRI 3⁸

⁸ GRI 3: Material Topics 2021.

Фінальний перелік суттєвих тем формується шляхом узгодження обраних робочою групою пріоритетних розкриттів із запитам заінтересованих сторін та розкриттями тематичних стандартів GRI.

Хоча *вибір стандартів GRI для застосування* починається вже на моменті визначення суттєвих тем, однак на ньому не завершується. Для початку, обов'язковою умовою для всіх підприємств є застосування норм GRI 1 «Основи» (для визначення ключових принципів звітування та ознайомлення з вимогами до прозорості); далі – застосування GRI 2 «Загальні розкриття», за допомогою якого робоча група формує у звіті повну інформацію про управлінський апарат та його структуру, стратегію сталого розвитку, взаємодію із заінтересованими сторонами та висвітлює іншу інформацію, на вимогу зазначеного стандарту.

Як було зазначено вище, формування інформації для ESG-звіту в межах суттєвих тем повинно відповідати не тільки нормам відповідних галузевих стандартів, а й тематичних, оскільки вони можуть бути взаємодоповнюваними. Тому робоча група, спираючись на особливості діяльності свого підприємства та перелік суттєвих тем, визначає ще й перелік тематичних і галузевих стандартів.

Створення індексу GRI – формування своєрідної системи навігації у вигляді таблиці, яка допомагає швидко знайти інформацію, що цікавить користувача.

Відповідно до обраних суттєвих тем та відповідних стандартів робоча група вказує у індексі GRI:

- 1) ідентифікатори та короткі описи кожного з показників;
- 2) номер сторінки звіту, на якій розміщено інформацію, та (за бажанням) посилання на інше джерело, де заінтересована сторона може ознайомитись з даними, відповідно до розкриття, вказаного у звітності;
- 3) коментарі або пояснення щодо того, як були зібрані або визначені дані, якщо це необхідно;
- 4) у випадку відсутності розкриття інформації, яке вимагається використовуваним стандартом GRI, – пояснення такої відсутності з детальним обґрунтуванням.

Приклад оформлення Індексу GRI наведено у табл. 2.

Робочій групі варто врахувати, що індекс повинен бути зручним та доступним для усіх стейкхолдерів, щоб вони могли швидко знайти та зіставити необхідну інформацію, а за бажання – перевірити її відповідність вказаним стандартам.

Етап 3. Формування ESG-звіту. Третій етап впровадження практик складання ESG-звітності вимагає: проведення комплексного аудиту та аналізу зібраних для звіту даних; формування структури звіту; безпосередню розробку контенту включно з візуальними матеріалами.

Приклад оформлення Індексу GRI

Стандарт GRI	Вимоги щодо розкриття			Посилання на інформацію
Загальні розкриття 2021 (GRI 2)	2-1	Організаційні деталі	а) Повідомити про характер власності підприємства та його організаційно-правову форму. б) Повідомляти про місцезнаходження свого офісу. с) Повідомити про країни, у яких проводиться діяльності.	ESG-звіт (ст. 110) Звіт про управління (ст. 20) Інформаційна картка підприємства (<u>посилання на вебсайт</u>)
	...	...	...	...
Суттєві теми 2021 (GRI 3)	2-29	Підхід до залучення стейкхолдерів	а) Описати свій підхід до взаємодії із заінтересованими сторонами, зокрема: 1) категорії заінтересованих сторін, з якими він взаємодіє, і як вони ідентифікуються; 2) мета залучення заінтересованих сторін; 3) як організація прагне забезпечити значущу взаємодію із заінтересованими сторонами.	ESG-звіт (ст. 10-12)
	...	...	...	...
Вода та стоки 2018 (GRI 303)	303-5	Споживання води	а) Загальне споживання води з усіх районів у мегалітрах. б) Загальне споживання води з усіх районів з дефіцитом води в мегалітрах. с) Зміна обсягу зберігання води в мегалітрах, якщо було визначено, що зберігання води має значний вплив, пов'язаний з водою.	ESG-звіт (ст. 342-344) Звіт екологічної служби (ст. 41) Стратегія захисту навколишнього середовища (<u>посилання на вебсайт</u>)

			d) Будь-яка контекстна інформація, необхідна для розуміння того, як були зібрані дані, наприклад, будь-які стандарти, методології та припущення, що використовувалися, включно з тим, чи інформація обчислена, оцінена, змодельована чи отримана з прямих вимірювань, а також підхід, використаний для цього, наприклад використання будь-яких галузевих факторів.	
	...	...	...	...
Загальні розкриття 2021 (GRI 2)	2-1	Організаційні деталі	a) Повідомити про характер власності підприємства та його організаційно-правову форму. b) Повідомляти про місцезнаходження свого офісу. c) Повідомити про країни, у яких проводиться діяльності.	ESG-звіт (ст. 110) Звіт про управління (ст. 20) Інформаційна картка підприємства (<u>посилання на вебсайт</u>)
	...	...	...	...
Суттєві теми 2021 (GRI 3)	2-29	Підхід до залучення стейкхолдерів	a) Описати свій підхід до взаємодії із заінтересованими сторонами, зокрема: 1) категорії заінтересованих сторін, з якими він взаємодіє, і як вони ідентифікуються; 2) мета залучення заінтересованих сторін; 3) як організація прагне забезпечити значущу взаємодію із заінтересованими сторонами.	ESG-звіт (ст. 10-12)
	...	...	...	...

Вода та стоки 2018 (GRI 303)	303-5	Споживання води	а) Загальне споживання води з усіх районів у мегалітрах. б) Загальне споживання води з усіх районів з дефіцитом води в мегалітрах. в) Зміна обсягу зберігання води в мегалітрах, якщо було визначено, що зберігання води має значний вплив, пов'язаний з водою. г) Будь-яка контекстна інформація, необхідна для розуміння того, як були зібрані дані, наприклад, будь-які стандарти, методології та припущення, що використовувалися, включно з тим, чи інформація обчислена, оцінена, змодельована чи отримана з прямих вимірювань, а також підхід, використаний для цього, наприклад використання будь-яких галузевих факторів.	ESG-звіт (<i>ст. 342-344</i>) Звіт екологічної служби (<i>ст. 41</i>) Стратегія захисту навколишнього середовища (<i>посилання на вебсайт</i>)
	...	...	...	...

Джерело: складено автором на основі аналізу стандартів GRI та заповнено умовними даними

Аудит та аналіз зібраних даних передбачає перевірку якості інформації, отриманої від різних структурних підрозділів підприємства та стейкхолдерів на точність, повноту і консистентність.

Аудит даних для ESG-звіту може проводитись як внутрішнім фахівцем, так і залученим спеціалістом у три етапи:

1) перевірка первинних документів та джерел (для переконання у достовірності наявних даних);

2) перехресна перевірка (за можливості – зіставлення інформації з різними джерелами (зовнішніми та внутрішніми) для перевірки їх взаємозв'язку);

3) оцінка процедур збору даних (для виявлення упередженості, конфліктів інтересів та прогалин у системі збору інформації, які можуть вплинути на її якість).

За результатами такої перевірки необхідно передати звіт представникам управлінського апарату для ознайомлення, визначення аспектів, які потребують коригування та, за необхідності, розробки плану дій усунення недоліків та невідповідностей. Аналіз даних рекомендовано проводити щонайменше у двох площинах:

1) трендовий аналіз – порівняння показників у динаміці за кілька звітних періодів; залежно від аналізованого показника відхилення можна інтерпретувати як позитивні або негативні та відслідкувати, що могло вплинути на результат;

2) бенчмаркінг – порівняння даних підприємства з аналогічними показниками інших підприємств у галузі, щоб оцінити ефективність провадження практик досягнення цілей сталого розвитку, або перейняти деякі з їх політик собі «на озброєння».

Варто зазначити, що пропоновані розрізи не є єдиними, суб'єкти господарювання на власний розсуд можуть обирати методи аналізу інформації, підготовленої для ESG-звіту, головна мета – формування висновків, включно з якісними і кількісними показниками, які допоможуть сформувати загальну картину досягнень і проблем підприємства у сфері сталого розвитку.

Структуризація – це створення чіткої структури ESG-звіту, з врахуванням вимог стандартів GRI та необхідності висвітлення усіх суттєвих тем.

Наразі не існує єдиноправильної форми ESG-звіту, однак підприємства, що звітують за однаковими стандартами, так чи інакше можуть досягти порівнянності та узгодженості між своїми звітами. В той самий час, використання стандартизованої форми звіту сприятиме полегшеному розумінню висвітлюваної інформації заінтересованими сторонами, дозволить легко проводити порівняння між різними суб'єктами господарювання та підвищить рівень відповідності регуляторним вимогам Глобальної ініціативи зі звітності.

Розробка контенту – це етап визначення усіх кількісних та якісних показників, формування висновків до них (подекуди – за результатами раніше проведеного аналізу), опис ризиків, можливостей та внутрішніх політик підприємства, пов'язаних з суттєвими темами, розробка графіків, таблиць і діаграм для полегшення сприйняття інформації. Під час розробки контенту важливо пам'ятати не тільки про змістовне наповнення, а й про зручність користування – розміщення розділів, кольорове оформлення, активність гіперпосилань тощо є важливими для полегшення «знайомства» заінтересованих сторін з ESG-звітом.

Етап 4. Публікація та моніторинг звіту. Четвертий етап впровадження практик складання ESG-звітності вимагає: офіційного оприлюднення звіту з вільним доступом для усіх бажаючих; підтримку комунікації із заінтересованими сторонами; регулярне оновлення звітності.

Публікація ESG-звіту повинна відбуватися на умовах прозорості та доступності, щоб будь-хто бажаючий мав змогу з ним ознайомитись. Найпоширеніша практика – оприлюднення звітності на офіційному

вебсайті підприємства, у спеціальному розділі, присвяченому або досягненню цілей сталого розвитку, або усій звітності підприємства.

Додатково для *підтримки комунікації зі своїми стейкхолдерами* можна ввести заходи щодо їх інформування:

- 1) анонсувати публікацію ESG-звіту у соціальних мережах;
- 2) за наявності контактних електронних адрес інвесторів, партнерів або представників регуляторних органів – робити електронну розсилку з посиланням на звітність;
- 3) для підтримки високого рівня довіри для всіх бажаючих заінтересованих сторін (особливо – з громадськістю) варто проводити онлайн-заходи або вебінари з презентацією ESG-звіту для обговорення його ключових аспектів;
- 4) у випадку великих підприємств чи корпорацій – можлива підготовка та розповсюдження прес-релізів для ЗМІ з основними показниками ESG-звіту.

Для дотримання прозорості у своїй діяльності та підтримки зв'язку з інвесторами та іншими заінтересованими сторонами, необхідно *регулярно оновлювати та публікувати ESG-звітність*. При чому, кожен наступний звіт повинен містити інформацію на запит стейкхолдерів, враховувати відгуки заінтересованих сторін та відповідати на питання, чому спрацювала або не спрацювала та чи інша стратегія досягнення цілей сталого розвитку в розрізі опису суттєвих тем.

2. Підготовка управлінського аспекту ESG-звіту за стандартами GRI

Стандарт GRI 202 «Присутність на ринку 2016» стосується розкриттів інформації про впливи діяльності підприємства на економічний розвиток регіонів та громад, на території яких воно функціонує, та зосереджується, зокрема, на аспектах пов'язаних з наймом працівників з числа місцевих громад та рівня їх заробітної плати⁹. Зауважимо, що в межах стандарту фігурує поняття «значущі ділянки діяльності» (англ. «significant locations of operation»), яке у контексті стандартів GRI означає ті географічні або функціональні області, де діяльність підприємства має значний вплив на місцеві громади, навколишнє середовище, інтереси стейкхолдерів або інші важливі сфери. Визначення цих ділянок здійснюється підприємством на основі аналізу масштабів, суттєвості наслідків та їхнього впливу в ході нормальної діяльності, тож, фактично, є виділенням виділити зон, які потребують особливої уваги з боку підприємства у контексті його соціальної відповідальності та прозорості звітування.

⁹ GRI 202: Market Presence 2016.

Першим за стандартом є Розкриття 202-1 «Співвідношення стандартної заробітної плати початкового рівня за статтю та мінімальної заробітної плати», яке дозволяє оцінити, на скільки управління орієнтоване на справедливість у визначенні рівня оплати праці, не залежно від гендерної чи етнічної належності співробітників. Крім того, призначення заробітної плати на рівні вище від мінімальної може сприяти економічному добробуту працівників, а отже – стати важливим фактором у виборі підприємства як місця роботи заінтересованими сторонами, що ознайомлюються з ESG-звітом.

Регламентовано, що дане розкриття повинно застосовуватись тими суб'єктами господарювання, у яких значна частка працівників отримують заробітну плату, що «тісно пов'язана з законами про мінімальну заробітну плату». На практиці часто працівники на низькокваліфікованих ручних роботах отримують заробітну плату на рівні мінімуму або трохи вище, тому найвідчутніше залежить від законодавчо встановленого мінімуму, а його підвищення – безпосередньо впливає на доходи таких працівників.

Пропонований формат розкриття наведено у табл. 3.

Таблиця 3

Розкриття 202-1 «Співвідношення стандартної заробітної плати початкового рівня за статтю та мінімальної заробітної плати»

Відділ / категорія працівників	Мінімальн а заробітна плата, грн	Початкова заробітна плата чоловіків, грн	Початкова заробітна плата жінок, грн	Співвідношення базової заробітної плати до мінімальної	
				чоловікі в	жінок
Допоміжний персонал:					
Прибиральник	8 000	9 500	9 500	1,19	1,19
Охоронець		10 000	—	1,25	—
Працівники основного виробництва:					
Майстер 1 розряду	8 000	9 000	8 000	1,13	1

Джерело: сформовано автором на основі стандарту GRI 202 та заповнено умовними даними

Розкриття за вимогами стандарту GRI 202 має бути сформоване таким чином, щоб дозволити оцінити співвідношення початкової заробітної плати до мінімальної заробітної плати за гендерною ознакою, однак в Україні встановлення мінімальної заробітної плати не залежить від статі. Тому для розрахунку варто використовувати

визначені підприємством початкові ставки для аналізованих посад. Зауважимо, що для розрахунку використовується тільки заробітна плата без додаткових винагород, надбавок, премій тощо.

В межах підготовки зазначеної частини ESG-звіту підприємство може використовувати дані з Розкриття 2-8 «Працівники, які не є співробітниками» Стандарту GRI 2 «Загальні розкриття 2021» для ідентифікації загальної кількості працівників, які не є співробітниками (але робота яких контролюється підприємством) та виключення інформації про них з розкриття 202-1.

Розрахунок для стовбців 5 та 6 таблиці 3 проводиться за формулою 1:

$$CB_{ЗП} = B_{ЗП} / M_{ЗП}, \quad (1)$$

де

$CB_{ЗП}$ – співвідношення базової заробітної плати до мінімальної;

$B_{ЗП}$ – початкова заробітна плата;

$M_{ЗП}$ – мінімальна заробітна плата.

Відповідний розрахунок проводиться окремо для жінок та чоловіків, при цьому стандартом зазначено: «у разі необхідності необхідно конвертувати початкову заробітну плату в ті самі одиниці, що використовуються для мінімальної заробітної плати (наприклад, на годинній або місячній основі)».

Відповідно до характеристики Глобальної ініціативи зі звітності Розкриття 202-2 «Частка вищого керівництва, найнятого з місцевого населення», залучення представників місцевих громад до органів управління підприємством – ознака позитивної присутності суб'єкта господарювання на ринку, оскільки це сприяє розвитку людського капіталу та може покращити розуміння потреб таких громад.

Для цілей звітування підприємство має визначити, хто є керівним персоналом на підприємстві, не обмежуючись лише найвищим органом – це можуть бути менеджери вищих ланок, директор підрозділів, безпосередньо керівник підприємства, члени ради директорів тощо. При цьому такими, що найняті з місцевої громади вважаються особи, які народилися у географічній зоні, де підприємство здійснює свою діяльність, або мають законне право постійного проживання на ній, а «місцева громада» – може включати не тільки вузьку локацію, а й регіон у межах країни або саму країну.

Пропонуємо у ESG-звіті подавати інформацію за розкриттям 202-2 за зразком табл. 4.

Таблиця 4

**Розкриття 202-2 «Частка вищого керівництва,
найнятого з місцевого населення»**

Ділянка діяльності	Категорія керівництва	Загальна кількість працівників у категорії, чол.	Частка найму з місцевої громади, %	Місцева громада, з якої залучено працівників
Рада директорів	Члени ради директорів	10	30	Житомирська область
			50	Львівська область
			20	Харківська область
Фінансовий відділ	Фінансовий директор	1	100	Львівська область
Відділ контролю якості продукції	Директор відділу контролю якості продукції	1	100	Харківська область
	Заступник директора відділу контролю якості продукції	1	100	Житомирська область

Джерело: сформовано автором на основі стандарту GRI 202 та заповнено умовними даними

Як бачимо з прикладу вище, якщо підприємство функціонує на кількох географічних територіях і визначає їх для себе, як місцеві громади, до розкриття можна додавати інформацію про приналежність працівників до кожної окремої громади. Якщо ж для підприємства така громада одна – стовбець 5 додавати не доцільно.

Для збору даних в межах розкриття варто зауважити, що частка найму з місцевої громади повинна визначатись лише з кількості працівників, які зайняті на повну ставку.

Стандарт GRI 203 «Непрямі економічні наслідки 2016» стосується розкриття інформації про впливи, які створює діяльність підприємства на економіку, навіть якщо вони не пов'язані безпосередньо з фінансовими операціями.¹⁰ Тобто основна його ціль – прозоро продемонструвати, який внесок суб'єкта господарювання у

¹⁰ GRI 203: Indirect Economic Impacts 2016.

добробут суспільства та розвиток місцевої економіки через інвестиції в інфраструктуру, надання послуг чи іншу економічну активність.

Зокрема, перед формуванням Розкриття 203-1 «Інвестиції в інфраструктуру та підтримувані послуги» вимагається опис порядку оцінки потреб місцевих громад в модернізації інфраструктури та певного виду послуг. Саме ж розкриття (табл. 5 та 6) передбачає формування частини ESG-звіту за такими критеріями як: 1) обсяг і характер вкладених інвестицій чи наданих послуг; 2) потенційний або фактичний вплив інвестицій в інфраструктуру або наданих послуг на громади та місцеву економіку. При цьому, стандартом GRI 203 очікується, що джерелом інформації для розкриття мають бути дані з бухгалтерського та управлінського обліків підприємства.

Таблиця 5

Інвестиції в інфраструктуру

Об'єкт інвестування	Місце знаходження	Обсяг інвестицій		Характер інвестицій	Очікуваний або фактичний вплив	
		нат. од.	грн		на громаду	на економіку
Автомагістраль	Харківська область	—	15 000 000	Комерційні	Скорочення часу на подорожі	Зростання товарообігу в регіоні
Відкриття медичного центру	м. Харків	5 апаратів ШВЛ	2 000 000	Благодійність	Підвищення рівня доступу до надання медичних послуг	Створення нових робочих місць, залучення інвестицій у місто
Реконструкція електростанції	м. Харків	1 будівля	45 000 000	Благодійність	Покращення якості електропостачання у місті	

Джерело: сформовано автором на основі стандарту GRI 203 та заповнено умовними даними

Оскільки прояв впливу інвестицій в інфраструктуру може проявитися через значний відрізок часу, підприємство на власний розсуд може додавати до таблиці вище очікуваний термін завершення проєкту для можливості відслідкувати, чи справдилися вказані у звіті прогнози щодо потенційних впливів на місцеві громаду та економіку (табл. 6).

Таблиця 6

Підтримувані послуги

Тип послуг, що надаються	Опис послуг	Охоплені громади та місцевості	Характер надання послуг	Справедлива вартість наданих послуг, грн	Очікуваний або фактичний вплив	
					на громаду	на економіку
Освітні програми	Тренінг з цифрової грамотності	Дергачівська міська територіальна громада	Про бого	6 000	Підвищення рівня володіння ПК у 2 000 осіб	Підвищення продуктивності працівників
Медичні послуги	Організація мобільної клініки	Золотівська селищна територіальна громада	Благодійність	2 500	Доступ до базової медичної допомоги 5 000 осіб	Зменшення витрат на транспортування пацієнтів до міст
Підтримка соціальних заходів	Фінансування організації ярмарку місцевого ремесла	Пісочинська селищна територіальна громада	Комерційні	35 000	Покращення культурного середовища та соціальної інтеграції	Зростання доходу від туризму, збільшення податкових надходжень

Джерело: сформовано автором на основі стандарту GRI 203 та запроваджено умовними даними

Врахування в бізнес-стратегії підприємства діяльності, спрямованої не тільки на покращення економічного стану, а й на підвищення якості життя місцевих громад є для інвесторів «зеленим прапором» перед прийняттям рішень щодо подальшої співпраці.

Для кращого розуміння Розкриття 203-2 «Значні непрямі економічні впливи» у стандарті наведено приклади таких впливів (табл. 7).

Таблиця 7

Приклади значних непрямих економічних впливів

Вплив	Причина впливу
Зміни в продуктивності підприємства, галузей або всієї економіки	Більш широке впровадження інформаційних технологій
Економічний розвиток в районах з високим рівнем бідності	Зміни в загальній кількості осіб, які утримуються за рахунок доходу від одного робочого місця
Економічні наслідки покращення або погіршення соціальних чи екологічних умов	Зміна ринку праці на території, де малі фермерські господарства перетворилися на великі плантації; забруднення довкілля
Доступність продуктів і послуг для людей з низьким рівнем доходу	Наявність пільгових цін на фармацевтичні препарати, що сприяє зміцненню здоров'я населення, яке може брати повноцінну участь в економіці; цінова політика, яка не відповідає купівельній спроможності людей з низьким рівнем доходів
Покращення навичок і знань у професійній спільноті або в географічному регіоні	Коли зміни в потребах підприємства зумовлюють залучення додаткових кваліфікованих працівників у регіон, що, в свою чергу, формує місцеву потребу в нових навчальних закладах
Кількість робочих місць, підтримуваних у ланцюгу постачання або дистрибуції	Вплив на зайнятість постачальників у результаті зростання або скорочення діяльності підприємства
Стимулювання, уможливлення або обмеження прямих іноземних інвестицій	Коли підприємство реформує інфраструктуру або послуги, які вона надає в країні, що розвивається, що потім призводить до змін у прямих іноземних інвестиціях у регіоні
Економічні впливи від зміни місцезнаходження підприємства	Вплив аутсорсингу робочих місць за кордон
Економічні наслідки від використання продуктів і послуг	Економічне зростання в результаті використання певного продукту або послуги

Джерело: перекладено зі стандарту GRI 203

Пропонований формат розкриття представлено табл. 8.

203-2 «Значні непрямі економічні впливи»

Економічний вплив	Тригер появи впливу	Рівень впливу	Позитивні наслідки	Негативні наслідки
Зростання рівня зайнятості в Державчеській міській територіальній громаді	Відкриття нової фабрики у м. Держачі	Регіональний	Створено 300 нових робочих місць; підвищено рівень доходів місцевого населення	Залежність економіки регіону від одного великого роботодавця
Покращення транспортної інфраструктури	Будівництво автомагістралі між двома містами	Національний	Зменшення часу доставки товарів на 30%; зниження витрат бізнесу на логістику	Ризик збільшення транспортного навантаження

Джерело: перекладено зі стандарту GRI 203 та заповнено умовними даними

Орієнтуючись на приклади зі стандарту та власні практики, підприємство має продемонструвати, які ним було виявлено економічні впливи власної діяльності та деталізувати інформацію у розрізах: 1) чи є ці впливи негативними або позитивними; 2) яка їх значущість «у контексті зовнішніх орієнтирів і пріоритетів заінтересованих сторін, таких як національні та міжнародні стандарти, протоколи і політичні програми»; 3) яка робота була проведена для розуміння суттєвості таких впливів на національному, регіональному чи місцевому рівнях

Фактично, згідно зі **Стандартом GRI 204 «Закупівельна практика 2016»** підприємство має звітувати про підтримку локальної економічної системи через закупівлі у місцевих постачальників, що буде також прямим свідченням скерування управлінської стратегії на підтримку відносин з суспільством та суб'єктами, що проживають та діють на певній території¹¹. Формування Розкриття 204-1 «Частка витрат на місцевих постачальників» (табл. 9) передбачає, що суб'єкт господарювання на основі даних внутрішніх звітів, фінансових звітів, облікових реєстрів або первинних документів має збирати і подавати інформацію про відсоток бюджету закупівель у місцевих суб'єктів господарювання. При цьому, важливим є точне географічне визначення поняття «місцевий» – чи мається на увазі підтримка регіонів, областей чи територій проживання певних громад.

Таблиця 9

Розкриття 204-1 «Частка витрат на місцевих постачальників»

Постачальник	Частка бюджету закупівель, %	Форма економічної іклюдії
Житомирська область		
ТОВ «Х»	7,25	Представник малого бізнесу
...	...	...
Рівненська область		
ПрАТ «У»	19,15	Працівники підприємства – люди з порушеннями зору
...	...	...

Джерело: сформовано автором на основі стандарту GRI 204 та заповнено умовними даними

Щодо запропонованої форми розкриття варто уточнити, що за умови, коли підприємство визначає місцевих постачальників як таких, що функціонують в межах чітко визначеної території, деталізацію за регіонами наводити не потрібно. Однак якщо суб'єкт господарювання

¹¹ GRI 204: Procurement Practices 2016.

під поняттям «місцевий» має на увазі вітчизняні фірми чи організації, які географічно розташовані у різних регіонах – у звіті варто це позначати.

Важливість розкриття полягає у тому, що показуючи підтримку місцевих постачальників, підприємство демонструє довіру до них та опосередковано може привабити додаткові інвестиції у місцеву економіку. Крім того, якщо говорити забезпечення участі усіх соціальних груп в розвитку економічного середовища, пропонувано зазначати форми економічної інклюзії, до яких може бути віднесено постачальника (стовпчик 3 табл. 9). Відповідно до стандарту GRI 204, таким формами можуть бути: 1) малі та середні суб'єкти господарювання; 2) бізнес, що належать жінкам; 3) постачальники, якими володіють або в яких працюють представники вразливих, маргіналізованих або недостатньо представлених соціальних груп.¹²

Якщо у підприємства співпраця з місцевими контрагентами спрямована ще й на усунення негативних впливів їх діяльності в ланцюгу постачання, стандартом рекомендовано описати практики, наведені у табл. 10.

Таблиця 10

**Точки опису негативних впливів місцевих постачальників
на ланцюг постачання**

Практики закупівель	Вжиті підприємством заходи
Строки виконання замовлень	Заходи, вжиті для виявлення та коригування практик закупівель, які спричиняють або сприяють негативному впливу в ланцюгу постачання, в тому числі діалог або інші дії, вжиті для коригування платіжних політик і процедур
Порядок замовлення та оплати	
Закупівельні ціни	
Зміна або скасування замовлень	
Стабільність або тривалість відносин з постачальниками	Політики та практики, що використовуються для вибору місцевих постачальників, як для всього підприємства, так і для конкретних місцевостей
×	Обґрунтування та методологію відстеження джерела, походження або умов виробництва сировини та виробничих ресурсів, що закуповуються (за можливості)
×	Політику та практики, що використовуються для сприяння економічній інклюзії при виборі постачальників

Джерело: перекладено зі стандарту GRI 204

¹² GRI 204: Procurement Practices 2016.

Наведені у таблиці вище пропозиції до розкриття інформації щодо практики закупівель не вимагаються Глобальною ініціативою зі звітності на обов'язковій основі, однак їх наявність у ESG-звіті дозволить заінтересованим сторонам оцінити ефективність управління ланцюгом постачання та може стати стратегічною перевагою при співпраці з інвесторами, які зацікавлені у розвитку місцевої економіки.

Стандарт GRI 205 «Антикорупція 2016» призначений для розкриття у ESG-звітах практик щодо боротьби з корупційними ризиками в діяльності суб'єкта господарювання, включно з інформацією про проведені заходи з управління конфліктами інтересів, моніторинг спонсорства та пожертв на предмет прихованого хабарництва, навчання працівників з питань боротьби з корупцією та інші пов'язані ініціативи¹³.

Зокрема, Розкриття 205-1 «Господарські одиниці, оцінені на предмет наявності ризиків, пов'язаних з корупцією» (табл. 11) передбачає висвітлення даних щодо проведеної підприємством оцінки ланок діяльності на предмет наявності загроз, пов'язаних з хабарництвом, зловживаннями, вимаганням, змовами, конфліктами інтересів або іншими корупційними ризиками.

Стандартом визначено, що в даному контексті поняття «господарська одиниця» означає «єдине місце, яке підприємство використовує для виробництва, зберігання та/або розподілу своїх товарів і послуг, або для адміністративних цілей». Як приклад, це може бути завод, що використовується для виробництва декількох видів продукції або визначена точка торгівлі, яка належить підприємству, та використовується для реалізації товару і здійснення інших видів операцій, пов'язаних з діяльністю цього підприємства.¹⁴

Розкриття 205-2 «Інформування та навчання щодо антикорупційних політик і процедур» призначене для інформування заінтересованих сторін про рівень обізнаності усіх причетних до діяльності суб'єкта господарювання щодо його антикорупційної політики, а також про проведені навчальні заходи для працівників та керівного апарату з питань запобігання корупції. За вимогами стандарту, інформація в межах зазначеного розкриття повинна відповідати даним з Розкриття 405-1 «Різноманітність органів управління та співробітників» щодо існуючих управлінських органів та кількості осіб в них, а також щодо кількості інших співробітників підприємства за кожною з визначених ним категорій.

Розкриття 205-2 пропонувано у ESG-звіті подавати у вигляді таблиць 12 та 13, наведених нижче.

¹³ GRI 205: Anti-corruption 2016.

¹⁴ Там само.

Розкриття 205-1 «Господарські одиниці, оцінені на предмет наявності ризиків, пов'язаних з корупцією»

Господарська одиниця	Корупційні ризики	Оцінка корупційних ризиків		
		Причина оцінки	Заходи з оцінки	Результати
Магазин № 6	Вимагання Зловживання	Виявлені порушення з боку адміністратора магазину під час попередньої перевірки.	Впровадження програми «Гасмний покупець», перевірка подарунків, отриманих співробітниками магазину № 6, опитування співробітників та клієнтів.	Порушень виявлено.
	Конфлікт інтересів Хабарництво	Необґрунтовані фінансові переваги для постачальника ТОВ «Х», наявність великої кількості закупівель в одного контрагента.	Розгляд історії тендерів, аудит первинних документів, моніторинг взаємодії з постачальниками, ревізія корпоративної електронної пошти, вивчення потенційних зав'язків співробітників складу з постачальниками.	Виявлено конфлікт інтересів – член тендерного комітету є двоюрідним братом власника ТОВ «Х». Запроваджено обов'язкову ротацию членів тендерного комітету. Питання про доцільність співпраці з ТОВ «Х» винесено на розгляд ради директорів та фінансового відділу.

Джерело: сформовано автором на основі стандарту GRI 205 та заповнено умовними даними

Ознайомлення з антикорупційною політикою підприємства

Категорія ознайомлених	Загальна кількість осіб в категорії	Ознайомлені особи		Заходи, проведені в межах ознайомлення	Місцезнаходження ознайомлених
		Осіб	%		
Органи управління					
Члени ради директорів	15	14	93	Ознайомлення з оновленою політикою під час засідання круглого столу	Україна
		1	100		Україна
Працівники підприємства					
Працівники цеху № 3	52	50	96	Розсилка оновленої політики через корпоративну пошту	Україна
		4	100		Україна
Цілові партнери					
Клієнти	~15 000	~12 000	~80	Розміщення Положення про антикорупційну політику на головній сторінці веб-сайту підприємства	Україна – 10% Італія – 50% Португалія – 35% Інші країни Європи – 5%
Інвестори	7	7	100	Індивідуальні зустрічі	Україна – 3 осіб Німеччина – 2 осіб Канада – 2 осіб

Джерело: сформовано автором на основі стандарту GRI 205 та заповнено умовними даними

Для цілей ESG-звіту Глобальна ініціатива зі звітності трактує поняття «ділові партнери» як стейкхолдери, що прямо або опосередковано пов'язані з діяльністю підприємства, включно з постачальниками, лобістами, клієнтами, органами влади, партнерами у спільній діяльності тощо. Варто зазначити, що для формування розкриття 205-2 збір даних про ознайомленні клієнтів з антикорупційною політикою підприємства може бути дещо складним, оскільки залежно від форми інформування та при великій кількості клієнтів не завжди можна точно відслідкувати кількість таких осіб, тому пропонуємо наводити хоча б орієнтовну кількість ознайомих. Наприклад, якщо інформування споживачів про антикорупційні заходи проводиться через вебсайт підприємства, як базу можна використовувати дані про відвідування відповідної електронної сторінки з Google Analytics (табл. 13).

Таблиця 13

Навчання співробітників з питань запобігання корупції

Категорія співробітників	Загальна кількість осіб в категорії	Кількість осіб, що пройшли навчання		Заходи, проведені в межах навчання	Місцезнаходження осіб, що пройшли навчання
		Осіб	%		
Органи управління					
Члени ради директорів	15	14	93	Участь у науково-практичній конференції від НАВС	Україна
Керівник	1	1	100		Україна
Працівники підприємства					
Працівники цеху № 3	52	46	89	Участь в онлайн-тренінгу за підтримки Open Society Foundations	Україна
HR	4	4	100	Проходження курсу «Антикорупційна політика ЄС: ключові елементи, орієнтація на сталий розвиток, уроки для України» в межах проєкту ERASMUS+	Україна

Джерело: сформовано автором на основі стандарту GRI 205 та заповнено умовними даними

Навчання співробітників підприємства навичкам запобігання та протидії корупції знижує потенційні фінансові та репутаційні ризики, тоді як інформування заінтересованих сторін про таке навчання – є прямим свідченням орієнтації бізнес-стратегії на етичну поведінку.

Щодо регіонального розрізу розкриття, то за вимогами GRI 205 воно є обов'язковим, однак якщо підприємство проваджує свою діяльність та співпрацює з контрагентами тільки на в межах одного регіону (наприклад, тільки в межах України), то вважаємо, що стовбець 6 у таблицях 12 та 13 формувати не доцільно.

Розкриття 205-3 «Підтверджені випадки корупції та вжиті заходи» передбачає, що підприємство через ESG-звіт інформує не тільки про загальну кількість корупційних інцидентів, а й деталізує інформацію у трьох розрізах: 1) підтверджені випадки корупції, після яких працівників підприємства було звільнено або притягнуто до відповідальності; 2) підтверджені випадки корупції, коли контракти з контрагентами було розірвано або не поновлено; 3) судові справи, що були порушені проти підприємства або його працівників через корупцію.¹⁵

Інформацію щодо випадків корупції, які стали наслідком юридичних тяжб, пропонуємо подавати у вигляді табл. 14.

Вважаємо, що у представленій вище частині розкриття 205-3 стейкхолдери будуть зацікавлені не тільки у факті виникнення інциденту, а й в реакції підприємства на нього, тому запропоновано додати стовпчик 6 «Впроваджені підприємством заходи». Можемо стверджувати, що це дозволить проаналізувати так звану «управлінську зрілість» суб'єкта господарювання – його здатність до визнання існуючих помилок та прийняття обґрунтованих рішень щодо їх усунення та запобігання виникненню у майбутньому.

Другу частину розкриття 205-3 представлено табл. 15.

За формою таблиці 15 підприємство має надавати характеристику усіх випадків порушення антикорупційної політики та чинного законодавства у розрізі того, чи були такі інциденти спричинені зовнішніми контрагентами, чи працівниками підприємства. Наявність великої кількості випадків корупції на підприємстві може свідчити про дві речі: 1) неефективність відповідної діючої політики, що вимагає від управлінського апарату її перегляду; 2) недостатній рівень кваліфікації трудових кадрів – тоді виникає необхідність у перегляді кадрового складу або посиленому навчанні персоналу.

¹⁵ GRI 205: Anti-corruption 2016.

**Судові справи щодо корупції, порушені проти підприємства
або його працівників**

Єдиний унікальний номер справи	Відповідач	Позивач	Предмет позову	Рішення суду	Впроваджені підприємством заходи
003/0003/03	Власне підприємство	ТОВ «Х»	Вимагання хабара при укладенні контракту	Відмова у задоволенні позову через виявлене зловживання правом на позов	Контракт з ТОВ «Х» розірвано, впроваджено політику обов'язкової компанс-перевірки контрагентів
004/0004/04	Іванова І.І. – продавець точки продажу № 2	Антонова А.А. – клієнт	Вимагання хабара за пришвидшене обслуговування	Штраф у розмірі 20 000 грн	Іванову І.І. звільнено, Антоновій А.А. виплачена моральна компенсація, співробітника, проведено навчання для персоналу

Джерело: сформовано автором на основі стандарту GRI 205 та заповнено умовними даними

Підтверджені випадки корупції

Особа, що вчинила корупційні дії	Характеристика випадку	Застосовані до особи заходи
<i>Випадки корупції, здійснені співробітниками підприємства</i>		
Іванова І.І. – продавець точки продажу № 2	Вимагання хабара за пришвидшене обслуговування	Іванову І.І. звільнено
Столярчук С.С. – начальник відділу маркетингу	Прийняття подарунків від рекламної агенції в обмін на забезпечення переваг під час розгляду пропозиції співпраці	Столярчук С.С. оголошено догану, проведено індивідуальне навчання з антикорупційної політики
<i>Випадки корупції, здійснені бізнес-партнерами</i>		
ТОВ «Х»	Пропозиція грошових стимулів менеджеру із закупівель	Контракт із ТОВ «Х» розірвано

Джерело: сформовано автором на основі стандарту GRI 205 та заповнено умовними даними

Метою **Стандарту GRI 206 «Антиконкурентна поведінка 2016»** є регламентація положень щодо висвітлення інформації про поведінку підприємства, яка може викликати занепокоєння у заінтересованих сторін, а саме – недотримання здорового конкурентного середовища на ринку.¹⁶

В межах стандарту передбачено одне Розкриття 206-1 «Судові позови за антиконкурентну поведінку, антимонопольні та монопольні практики» (табл. 16), відповідно до якого у звіті надається інформація про: 1) кількість судових справ за звітний період (завершені і ті, що перебувають на розгляді) щодо антиконкурентної поведінки, порушення антимонопольного законодавства або зловживання домінуючим становищем, в яких підприємство є учасником; 2) результати завершених судових справ, у т. ч. судові та будь-які інші рішення. Наявність зазначеного розкриття у ESG-звіті є критично важливою, оскільки практики монополізації впливають не тільки на ціноутворення та пропозицію товарів (робіт, послуг), а й на інші фактори економічного розвитку ринку, на якому функціонує бізнес; це, в свою чергу, створює ряд ризиків для стейкхолдерів, що планують співпрацю з підприємством.

¹⁶ GRI 206: Anti-competitive Behavior 2016.

**Розкриття 206-1 «Судові позови за антиконкурентну поведінку,
антимонопольні та монопольні практики»**

Єдиний унікальний номер справи	Предмет позову	Рішення суду	Впроваджені заходи
<i>Відповідач</i>			
001/0001/01	Порушення вимог ст. 6 ЗУ «Про захист від недобросовісної конкуренції»	Компенсація збитків позивачу у розмірі 1,5 млн грн	Виплата компенсації, відкликання продукції з ринку, редизайн продукції
<i>Позивач</i>			
002/0002/02	Антиконкурентна угода між постачальниками ТОВ «Х» та ПрАТ «У»	Штраф у розмірі 75 тис. грн	Розірвання угод з постачальниками ТОВ «Х» та ПрАТ «У»

Джерело: сформовано автором на основі стандарту GRI 206 та заповнено умовними даними

Розкриття пропонуємо формувати у двох розрізах: коли підприємство є відповідачем у судовій справі та коли виступає позивачем, оскільки якість ефективності управління виявляється не тільки у визнанні та виправленні недоліків діяльності власне компанії, а й в захисті ринку від недобросовісної конкуренції та боротьбі за чесний бізнес.

Виходячи з позиції, що інформування про існуючі або минулі судові позови чи інші юридичні тяжби щодо порушення антимонопольного законодавства – це прояв відкритості в управлінні, вважаємо, що варто до розкриття додавати дані про вжиті підприємством заходи з усунення такої порушень, оскільки це сприяє зміцненню репутації суб'єкта господарювання та становлення його як такого, що вдосконалює свою бізнес-стратегію і реагує на запити зовнішніх заінтересованих сторін. Крім того, демонстрація реальності управління проявами антиконкурентної поведінки дозволить уникнути спекуляцій інформацією, яка може з'являтися у засобах масової інформації.

ВИСНОВКИ

Підготовка підприємств до ESG-звітування – це комплексний підхід, що передбачає проходження 4 етапів, включно з формуванням робочої групи та її навчанням відповідним навичкам, залученням стейкхолдерів до обговорення суттєвих тем, збором даних для звіту, вибором тих стандартів GRI та розкриттів, які якісно відображають

критичні точки роботи суб'єкта господарювання у досягненні цілей сталого розвитку, проведенням аналізу та аудиту зібраних даних (за результатом обговорення із заінтересованими сторонами та управлінським апаратом підприємства), структуризацією інформації та створенням індексу GRI, розробкою контенту для якісного подання звіту та безпосередньою публікацією ESG-звіту та проведенням постпублікаційного моніторингу.

Вважаємо, що застосування вимог Глобальної ініціативи зі звітності, як основної нормативної рамки (до офіційного впровадження ESRS) забезпечить підприємствам можливість розробки структурованого, гармонічного звіту, що є важливим у контексті інтеграції підприємств на міжнародний ринок.

Щодо G-аспекту у ESG-звітах, який пропонувано подавати у табличних формах відповідно до розкриттів GRI, вважаємо, що такий порядок висвітлення інформації забезпечить зручність аналізу стейкхолдерами якості стратегії управління підприємством. У випадку застосування окресленої у статті форми звітування всіма українськими підприємствами, заінтересовані сторони з легкістю можуть зіставити звіти зі сталого розвитку різних суб'єктів господарювання для обґрунтованого прийняття рішення щодо подальшої співпраці.

Перспективами подальших досліджень є формування розкриттів за іншими стандартами GRI (зокрема, в межах екологічного та соціального аспектів) та розробка підходів до організації та ведення бухгалтерського обліку підприємства, як одного з джерел даних для ESG-звітів.

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена актуальному питанню формування ESG-звітності українськими підприємствами, зокрема – висвітленню управлінського аспекту діяльності суб'єктів господарювання. Описано загальний порядок підготовки до формування ESG-звітів з виділенням 4 ключових етапів: робота з людським капіталом, провадження стандартів звітування, формування ESG-звіту, публікація та моніторинг звіту. Як нормативну базу формування таких звітів було використано стандарти Глобальної ініціативи зі звітності (GRI), а саме Стандарти GRI 202 ««Присутність на ринку 2016», 203 «Непрямі економічні наслідки 2016», 204 «Закупівельна практика 2016», 05 «Антикорупція 2016» та 206 «Антиконкурентна поведінка 2016». За кожним зазначеним стандартом було проаналізовано пропонувані розкриття інформації, розроблено їх табличні форми для зручності формування підприємством та сприйняття користувачами звіту.

Обґрунтовано доцільність звітування у запропонованому форматі. Усі наведені у таблицях дані є умовними та використовувались для наочності формування ESG-звітів.

Література

1. Governance in ESG Reporting. UL Solutions. URL: <https://www.ul.com/insights/governance-esg-reporting>.
2. GRI – European Commission signals ESRS alignment with GRI. URL: <https://www.globalreporting.org/news/news-center/european-commission-signals-esrs-alignment-with-gri/>.
3. GRI 202: Market Presence 2016 : Standart. URL: <https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>.
4. GRI 203: Indirect Economic Impacts 2016 : Standart. URL: <https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>.
5. GRI 204: Procurement Practices 2016 : Standart. URL: <https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>.
6. GRI 205: Anti-corruption 2016 : Standart. URL: <https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>.
7. GRI 206: Anti-competitive Behavior 2016 : Standart. URL: <https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>.
8. GRI 3: Material Topics 2021 : Standart. URL: <https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>.
9. Harrison J. S., Phillips R. A., Freeman R. E. On the 2019 Business Roundtable «Statement on the Purpose of a Corporation». Journal of Management. 2019. Vol. 46, no. 7. P. 1223–1237. URL: <https://doi.org/10.1177/0149206319892669>.
10. Welcome to the GRI Academy. URL: <https://www.globalreporting.org/academy/home/>.
11. Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 18.10.2024 № 1015-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1015-2024-p#Text>.
12. Селецька Д.О. Нормативне регулювання формування звітності зі сталого розвитку. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2024. Вип. 2(58). С. 58–66. URL: [https://doi.org/10.26642/pbo-2024-2\(58\)-58-66](https://doi.org/10.26642/pbo-2024-2(58)-58-66).

13. Селецька Д.О. Поняття «ESG-звітність» у концепції сталого розвитку. Колективна монографія «Обліково-аналітичне забезпечення менеджменту економічних систем: проблеми і шляхи розвитку» за редакцією проф. Петра Куцика та проф. Ігоря Яремка. 2024. С. 391-409. URL: <https://oaz.conf.lviv.ua/materialy/>.

Information about an author:

Seletska Daria Olehivna,

Postgraduate Student,

Assistant at the Department of Information Systems in Management and

Accounting

Zhytomyr Polytechnic State University

103, Chudnivska str., Zhytomyr, 10005, Ukraine